

“Про наступ на законні права та інтереси споживачів всупереч положенням Конституції України, Угоди про Асоціацію Україна - ЄС, Керівним принципам ООН по захисту інтересів споживачів, Європейській хартії захисту споживачів, Стратегії споживчої політики ЄС в умовах децентралізації державного управління”

15 березня 2017

Напередодні Всесвітнього дня прав споживачів, що відзначається щорічно під егідою ООН 15 березня, звертаємося до Вас із висловлюванням категоричного несприйняття певних дій представників підприємництва та влади, які під прикриттям реформування сфери захисту прав споживачів фактично ведуть наступ на їх законні права, підривають довіру до дій влади, та створюють соціальну напругу всупереч інтересам громадян України, а в деяких випадках навіть в корупційних інтересах. Мають місце утиски громадських організацій з боку монополістів та урядових структур при захисті законних прав споживачів. Вимагаємо від Вас особистого негайного втручання, бо наші неодноразові попередні звернення до високопосадовців країни залишилися безрезультатними.

Представники громадськості висловлюють своє занепокоєння з приводу того, що реформування державної системи захисту прав споживачів України відбулося не прозоро і, всупереч вимог Угоди про Асоціацію Україна - ЄС (ст. 421), без широкого обговорення з громадськістю та залучення експертів від громадських об'єднань споживачів. Це свідчить про відверте лобювання зацікавленими сторонами своїх бізнесових та політичних намірів, порушення принципу дотримання пріоритету інтересів споживачів порівняно з інтересами будь-яких корпоративних груп як це передбачають відповідні рішення ООН та ЄС.

Урядом всупереч нормам та практиці ЄС утворена Держпродспоживслужба України, в якій поєднали купу різних функцій, непридатних завданням Мінагропрому і здоровому глузду, поєднавши ринковий нагляд, цінову інспекцію, туризм, захист прав споживачів, санітарну інспекцію тощо. Громадські організації країни неодноразово звертали увагу Уряду, що надання повноважень з координації Держпродспоживслужби від Прем'єр-міністра до Мінагропрому є спробою покладання відповідальності перед ЄС за невдалу адміністративну реформу.

Відповідно до Стратегії споживчої політики ЄС, міжнародні та європейські норми повинні бути частиною українського законодавства. Недотримання та пряме порушення цих правових документів підриває як авторитет влади в очах громадян, так і світової та європейської спільноти, робить неможливим інтеграцію країни до інших економік світу.

Ще у 2015 році Кабінет Міністрів України планував до 2017 року привести систему захисту прав споживачів до норм Європейського Союзу, включаючи боротьбу з дискримінаційною ціновою політикою, забезпечення доступу до повної інформації про товар, а також недопущення несправедливих практик бізнесу по відношенню до споживачів. Відповідне положення було закріплено в плані імплементації актів законодавства Європейського Союзу. Але, наразі ситуація не лише не покращилася, але й погіршилася.

Україна входить до ТОП-10 “найбільш нещасних” економік світу, вона є світовим лідером з падіння добробуту населення, за оцінкою ООН мільйони наших співвітчизників сьогодні відносяться до категорії бідних, а сотні тисяч взагалі проживають у злиднях. У той же час, швидкими темпами зростають ціни на житлово-комунальні послуги, продукти харчування, ліки, при загальному зниженні їхньої якості. На цьому тлі, людина як споживач не захищена перед свавіллям чиновників та недобросовісних бізнесменів, обмежуються конституційні права громадян та ЗМІ на свободу слова, суди не забезпечують виконання конституційних положень статей 3, 8 та інших, якими визнається, що “людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю”.

Некомпетентність, непрофесіоналізм та хабарництво в органах влади призвели до того, що Україна входить до числа найбільш корумпованих країн світу, але головні її корупціонери продовжують засідати в парламенті і займати відповідальні державні посади.

Системна корупція в Україні не лише як метастази руйнує органи влади, але й негативно впливає на темпи економічного розвитку, відштовхує інвесторів, паплюжить стандарти життя населення, є супутником бідності і соціальної нерівності. Так, за оцінками Transparency International, Україні знадобиться 20 років, щоб досягнути рівня Польщі, якщо боротьба з корупцією буде йти у тому же темпі, що й сьогодні.

Незважаючи на те, що протягом останнього часу в країні поширилася кількість декларацій про активізацію боротьби з корупцією, до голосу споживача, як головного інвестора економіки, влада і бізнес зовсім не прислуховуються. На нашу думку, теза щодо «впровадження в Україні європейських стандартів якості життя», має бути ключовою у реформуванні країни.

У зв'язку з цим вважали б за необхідне терміново в Україні впровадження стандарту ISO 37001-Системи управління з боротьби з корупцією. Учасниками реалізації цього міжнародного стандарту є провідні країни світу – США, Великобританія, Франція, Німеччина та інші. Переконані, що Україна повинна увійти до когорти цих країн.

В порушення ст. 42 Конституції України, відповідно до якої обов'язок із захисту прав споживачів та здійснення контролю за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт покладено на державу, ще у 2014 році було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України № 407 «Питання запровадження обмежень на проведення перевірок державними інспекціями та іншими контролюючими органами», а у 2016 році Верховна Рада прийняла Закон, яким передбачено продовження мораторію на проведення перевірок бізнесу до 31 грудня 2017 року. Згідно з документом, на законодавчому рівні впроваджується повне обмеження на проведення планових заходів із здійснення державного нагляду.

В той же час, як доводить практика, 95 відсотків громадян морально і матеріально не мають можливості, спеціальних знань і навичок для захисту своїх прав.

У країні зруйнована система технічного регулювання як інструмент, який забезпечує безпеку товарів і послуг для здоров'я і життя людини, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних виробників. Не діють відповідно до європейських практик єдині незалежні Національний орган стандартизації та Національний орган з питань метрології. Територіальні органи і державні підприємства Мінекономрозвитку та торгівлі всупереч законам і нормативним актам масово очолили особи, які не мали відношення до сфер стандартизації, метрології, сертифікації, але їй призначалися або поза конкурсів, або виконуючими обов'язки для вирішення тимчасових корупційних завдань. Результати конкурсів фальшуються корумпованими чиновниками. Вони і сьогодні продовжують руйнувати систему як технічного регулювання, так захисту прав споживачів, проводять відчуження приміщень, не можуть фахово представляти Україну в міжнародних незалежних об'єднаннях (як ISO та інші) з питань якості, стандартизації, метрології, знижується наукова база в цих сферах.

Населення країни позбавлено можливості контролювати кількість та якість газу, які вони споживають. У цій сфері діють численні кримінальні схеми, на які давно треба поставити крапку. Це також стосується електроенергії, водопостачання, паливо-мастильних матеріалів тощо. Споживачі не в змозі особисто проводити експертні виміри для захисту своїх прав в судах. Законодавство відносно споживачів, всупереч прямим конституційним вимогам, засмічено правовим сміттям і не дієздатне. Так, 90 відсотків скарг споживачів повертаються судами через несплату високого судового збору, в той час, коли Закон «Про захист прав споживачів» звільняє їх від таких зборів. Але інший Закон «Про судовий збір», який прийнятий пізніше, потребує сплату цього збору?! Слід зазначити, що статтю 22 Конституції України визначено, що «при прийнятті нових актів або вчинення змін до нових не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод», а тому необхідно терміново внести відповідні зміни до Закону України «Про судовий збір».

Сучасна судова система в Україні є неефективною та недієздатною, вона є в числі найбільш корумпованих гілок влади, а тому необхідно терміново відповідно до рекомендацій ООН на законодавчому рівні надати право громадським організаціям споживачів виступати в якості третейських судів та затверджувати угоди між споживачами та підприємцями щодо узгодження розміру і порядку компенсації задіяної споживачам шкоди.

Проходять маніпуляції і з законами «Про забезпечення комерційного обліку природного газу», «Про метрологію і метрологічну діяльність» монополістами на ринках газу і електроенергії по формулі «будинки /або квартира», відбувається повне зневажання сертифікатів приборів обліку від виробників і спонукання споживачів через сумнівні структури за високі ціни робити додаткові дозволи для встановлення обліку. В торговельних мережах масово торгують небезпечними для здоров'я і життя товарами, обвішують покупців, маніпулюють цінниками прострочених продуктів харчування, вводять в оману споживачів недоброчесною рекламою. Часто-густо практикується продаж товарів за зниженими цінами, термін реалізації яких закінчився.

Починаючи з середини 2000-х років, влада свідомо руйнувала державну систему захисту прав споживачів в Україні, паралізувала її діяльність, приймаючи норми і підзаконні акти в угоду недоброчесним підприємцям. Навіть дозволи на перевірку порушення прав споживачів Урядом доручено видавати органу центральної виконавчої влади в сфері державного регулювання, що є наругою над Конституцією України, нормативними документами ООН і ЄС. Складається враження, що і контролюючі органи очолили представники підприємницьких структур і вмотивовуються бізнесом до своєї безконтрольної діяльності на споживчому ринку. Бізнес став владою, а влада стала бізнесом.

Виробники і продавці продукції добре знають, що їх діяльність не контролюється в умовах мораторію на перевірки бізнесу, а споживачі не мають можливості захистити себе, тому ведуть себе соціально безвідповідально і зухвало по відношенню до здоров'я і життя народу України.

У зв'язку з цим ситуація на споживчому ринку різко погіршується, безпека і якість товарів, робіт і послуг різко знижується, а ціни на них монополісти і соціально безвідповідальний бізнес підвищують постійно. Стали практикою масові отруєння споживачів фальсифікованим алкоголем, продуктами харчування, навіть в молочних сумішах для дітей присутні заборонені компоненти.

Все це призвело до того, що Україна стала світовим лідером за скороченням кількості населення, кожний четвертий українець не доживає до 60 років, а в окремих регіонах країни рівень смертності перевищує показник ЄС удвічі та майже такі, як у часи Голодомору.

В країні відсутня Державна стратегія реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг і як її складової системи захисту прав споживачів страхового ринку України. Реформи відбуваються на папері у звітах, а реально нічого не реформується!

Відсутня Державна програма захисту прав споживачів, яка б орієнтувала як органи центральної, так і регіональної виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства, профспілки та ЗМІ на пріоритети в їх діяльності, щодо якості та безпеки життя споживачів країни, як головних інвесторів української економіки. В останні роки влада навіть перестала відзначати Всесвітній День прав споживачів, тим самим демонструючи на державному рівні своє негативне відношення до захисту прав людини як споживача.

Всеукраїнські об'єднання споживачів вимагають прийняття невідкладних та ефективних заходів з реалізації цілей, задекларованих Президентом України та Урядом у Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», зокрема, в частині впровадження в Україні європейських стандартів життя.

Впевнені, що шлях до Європейської спільноти передбачає не лише викорінення корупції та подолання свавілля чиновників, але й налагодження ефективного діалогу з громадянським суспільством, вітчизняними наукою та виробниками. Говорячи про соціальні стандарти, подолання бідності, споживчий кошик, прожитковий мінімум, влада і політики здебільшого забувають саме про те, що всі ці окремі сегменти є складовою частиною як європейської, так і загальнонаціональної політики у сфері покращення якості та безпеки життя громадян України.

Маємо надію, що врешті-решт влада і бізнес знайдуть можливість «почути» голос споживачів, бо тільки поєднавши наші зусилля ми разом зможемо подолати кризу у державі.

Просимо дати відповідні доручення з нашого Відкритого листа.

Від спільноти споживачів України:

Школьник Л.С.

Голова правління ВГО «Союз споживачів України», Лауреат Державної премії УРСР, Заслужений працівник промисловості України

Команов В.Г.

Герой України, Лауреат Державної премії України, Заслужений машинобудівник України, Почесний громадянин м.Дніпра

Дарков В.М.

Голова правління ГО «Всеукраїнське об'єднання споживачів страхових послуг «Страховий захист».

Новіков В. М.

Директор Інституту підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері технічного регулювання і споживчої політики ОДАТРЯ, доктор ф.-м. наук

Степанюк Д. П.

Голова координаційної ради ГО Кривбасу «Кривий Ріг-Рідне місто», Народний депутат України II-го скликання, Заслужений працівник промисловості України

Парубок О.Н.

Двічі Герой Соціалістичної Праці, Народний депутат України II, III, IV, V, VII скликань

Цільвік О.В.

виконавчий директор Міжнародної академії стандартизації

Ракова О.В.

Директор по зв'язкам з громадськістю та ЗМІ ВГО «Союз споживачів України»